

LOG AS
Brobekkveien 104B
0582 OSLO

Trondheim, 20.01.2016

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2016/303

Saksbehandler:
Anniken Gjertsen Skonhoft

Vedtak om tillatelse til innførsel av mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse for videresalg til tomatprodusenter i Norge - LOG AS

*Miljødirektoratet gir LOG AS tillatelse til innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse for videresalg til tomatprodusenter i Norge, jf. forskrift om fremmede organismer § 6. Tillatelsen gis på vilkår som skal redusere risikoen for uheldige følger for det biologiske mangfold.*

1. Søknaden

Det vises til søknad datert 7. januar 2016, der LOG AS ber om tillatelse til innførsel av 50 bol med mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) fra produsenten Koppert B.V. i Nederland. Formålet med innførselen er videresalg til tre gartnerier som skal benytte humlene til pollinering i veksthus (Orre tomater AS, Wiig gartneri AS og Miljøgartneriet AS). Tidsrommet for planlagt innførsel er 1. januar til 15. februar 2016.

I en-post datert 20. januar 2016, opplyser søker at det i gjennomsnitt vil være 90 til 100 arbeidere i hvert bol, og normalt én dronning i hvert bol. I søknaden viser LOG AS til uttalelser fra produsent Koppert B.V. om sykdomsrelaterte forhold, bl.a. at produksjonen av humler foregår i et sluttet system, i lokaler som er fri for skadedyr, parasitter, patogener og sykdom som kan påvirke humler. Med søknaden er det vedlagt et eksempel på et TRACES-sertifikat som har fulgt med eksporten av *Bombus* spp. fra Koppert B.V. til LOG AS i Norge.

2. Det rettslige grunnlaget

Etter forskrift 19. juni 2015 om fremmede organismer (forskriften) § 6, kreves det tillatelse for innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse til Norge. Formålet med forskriften er å hindre innførsel, utsetting og spredning av fremmede organismer som medfører, eller kan medføre, uheldige følger for naturmangfoldet, jf. forskriften § 1. Miljødirektoratet kan, etter søknad, gi tillatelse til innførsel av mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse.

Miljødirektoratet skal vurdere og fastsette de vilkår som anses nødvendige for å hindre uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 fjerde ledd. Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 er lagt til grunn som retningslinjer i vurderingen, jf. naturmangfoldloven § 7. Det kan ikke

gis tillatelse hvis det er grunn til å anta at innførselen eller utsettingen vil medføre vesentlige uheldige følger for det biologiske mangfold, jf. forskriften § 15 tredje ledd.

I forarbeidene til forskrift om fremmede organismer, uttaler Klima- og miljødepartementet (KLD): *«På bakgrunn av den svært høye risikoen for naturmangfold ved bruk av utenlandsk mørk jordhumle bør import og bruk etter departementets syn i utgangspunktet forbys. Av hensyn til tomatdyrkere som driver vinterproduksjon mener departementet likevel at det i særskilte tilfeller bør være adgang til å kunne gi tillatelse til import og bruk av importert mørk jordhumle. Det vises til den alminnelige bestemmelsen i naturmangfoldloven § 14 om at tiltak etter loven skal avveies mot andre viktige samfunnsinteresser.»* Videre uttaler KLD at *«(...) det vil gis tillatelse til innførsel og bruk av utenlandsk mørk jordhumle til pollinering i veksthus fra om lag 15. november til 15. februar, dersom norsk mørk jordhumle ikke dekker etterspørselen. Det vil da ikke stilles krav om at veksthuset sikres med nett mot rømning.»*

3. Miljødirektoratets vurdering

En risikovurdering utført av Norsk institutt for naturforskning (NINA) (NINA-rapport 895), avdekker at importert, utenlandsk mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) utgjør en svært høy risiko for norske arter gjennom et dokumentert stort potensiale for overføring av genetisk materiale til stedege humler av samme art, og en sterk indikasjon på at de konkurrerer med andre humlearter, slik at de påvirker bestandsstørrelsen av disse negativt. I tillegg er det dokumentert risiko for overføring av smittsomme parasitter og sykdommer til stedege humler eller planter. Selv om disse effektene til dels også gjelder mørk jordhumle fra norske bestander, antakeligvis med unntak av overføring av genetisk materiale, er risikoen ved bruk av norske humler i veksthus lavere.

Det er godt dokumentert at mange humlearter har gått sterkt tilbake i løpet av de siste 60 år, både i Europa og i Nord-Amerika. Også i Norge har flere humlearter hatt en tilbakegang de senere år (NINA-rapport 895). Fem humlearter er rødlistede i Norsk rødliste for arter 2015. Årsaken til at mange pollinerende arter er rødlistede, er, ifølge Artsdatabanken, i første rekke arealendringer som fører til tap av leveområder, men også fremmede arter nevnes som en av faktorene som truer bestandene av pollinerende insekter.

Etter Miljødirektoratets vurdering, er kunnskapen om hvilke effekter importert, mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse kan ha på humler i Norge, og om statusen for, og øvrige negative påvirkningsfaktorer på humlearter i Norge, tilstrekkelig, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Naturmangfoldloven § 9 får dermed ikke anvendelse i saken.

Et avgjørende moment i vurderingen av om det skal kunne gis tillatelse til innførsel og bruk av mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse i den omsøkte perioden, er, som det blir pekt på i forskriftens forarbeider, om markedet kan tilby mørk jordhumle av norsk opprinnelse som kan dekke hele eller deler av behovet tomatdyrkerne har. Søker har ikke gitt opplysninger om hva som er status for produksjonen av mørk jordhumle av norsk opprinnelse. Miljødirektoratet understreker at det er søkers ansvar å godtgjøre at produksjonen av mørk jordhumle av norsk opprinnelse ikke dekker søkers behov. Miljødirektoratet har imidlertid vært i kontakt med de norske produsentene, som opplyser at de ikke vil være i stand til å produsere eller levere mørk jordhumle av norsk opprinnelse til tomatproduksjon vinteren 2015/16.

Det har ikke kommet opplysninger eller kunnskap etter vedtagelsen av forskriften som endrer forutsetningene i forskriftens forarbeider for når det kan gis tillatelse til innførsel og bruk av mørk

jordhumle av utenlandsk opprinnelse. Miljødirektoratet legger derfor til grunn at forutsetningene for å kunne gi tillatelse er oppfylt.

I samsvar med naturmangfoldloven § 12, blir tillatelsen gitt på vilkår som skal redusere risikoen for uheldige følger for det biologiske mangfold. I tillegg til at tillatelsen kun gjelder i perioden fram til 15. februar 2016, må bolene være behandlet på en slik måte at man eliminerer eventuelle virus, viroider og bakterier som er overførbare ved pollen. I tillegg må bolene leveres med dronninglås som forhindrer fertile dronninger i å rømme. Dette vil redusere sannsynligheten for at økologisk skade kan oppstå, og kan dermed bidra til å redusere noe av belastningen på humler i Norge, jf. naturmangfoldloven § 10.

Miljødirektoratet understreker at tomatprodusentene må ha egne tillatelser for å kunne bruke mørk jordhumle av utenlandsk opprinnelse som pollinatorer i veksthus, og at denne bruken må opphøre senest 15. februar, som et tiltak for å begrense eventuelle rømte individers muligheter for overlevelse, jf. naturmangfoldloven § 12. Av denne grunn kan ikke bolene selges eller overdras til gartneriene etter 15. februar 2016.

Miljødirektoratet gjør oppmerksom på at ved innførsel, skal forsendelser med humlebol være merket med organismens vitenskapelige navn og eventuelle norske eller engelske navn, og antall eller annen angivelse av mengde organismer, jf. forskriften § 25 første ledd. Forsendelsen skal også merkes med referansen oppgitt i tillatelsen, jf. forskriften § 25 andre ledd.

Virksomheter som driver med innførsel, omsetning, hold eller utsetting av fremmede organismer, skal etablere og dokumentere internkontroll, jf. forskriften § 26. Dette betyr bl.a. at virksomheten skal ha rutiner for å sikre at krav i forskriften og tillatelser blir overholdt, rutiner som skal følges dersom avvik oppstår og for å hindre gjentagelse av avvik, rutiner for å sikre at ansatte har kunnskap om og overholder vilkår gitt i tillatelser, og opplysninger om hvem som er ansvarlig for at rutinene blir overholdt.

Tillatelse etter forskrift om fremmede organismer fritar ikke for krav etter annet regelverk, som krav til dyrehelse under matloven.

4. Vedtak

Miljødirektoratet gir LOG AS tillatelse til innførsel av inntil 50 bol med mørk jordhumle (*Bombus terrestris*) av utenlandsk opprinnelse fra produsenten Koppert M.V. i Nederland, for videresalg til tomatprodusenter som har tillatelse til bruk av slike bol i medhold av forskrift om fremmede organismer, jf. forskrift om fremmede organismer § 6.

Tillatelsen gis på følgende vilkår:

1. Tillatelsen til innførsel gjelder til 15. februar 2016.
2. Det enkelte bol kan ha 1 dronning og inntil 100 arbeidere.
3. Organismene skal oppbevares eller emballeres slik at de ikke kan slippe ut i miljøet under transport.
4. All pollen som følger med bolene skal være behandlet på en slik måte at man eliminerer eventuelle virus, viroider og bakterier som er overførbare ved pollen.
5. Alle humlebol skal ha dronninglås som hindrer at den fertile dronningen ferdes utenfor bolet.
6. Virksomheten skal, som ledd i internkontrollen, kunne dokumentere følgende: Antallet bol som innføres, dato for innførsel og bolenes opprinnelse (produsent/land); hvilket gartneri

som er mottaker av bolene, antallet og typen bol det enkelte gartneri mottar, og dato for videresalg/transport til gartneri.

7. Bolene kan ikke selges eller overdras etter 15. februar 2016.
8. Bol som virksomheten fortsatt har i hende etter 15. februar 2016, skal umiddelbart destrueres.

Dette vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter at dette brevet ble mottatt. Eventuell klage sendes til Miljødirektoratet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Bjarte Heide
seksjonsleder

Kopi til:
Klima- og
miljødepartementet

Postboks 8013 Dep 0030 OSLO